

Oktober 2016

Doorkijkjes bij de Hooch en Vermeer

Door Marianne de Jong

Bekijk de wereld door de ogen van Johannes Vermeer (1632-1675) en Pieter de Hooch (1629-1684) die hun schilderijen vulden met doorkijkjes, vensters en geopende deuren, poorten en steegjes, een bedstee en een trap en schilderijen aan de muur. Ontdek hoe zij hiermee diepte suggereerden in hun werk en de dimensie van het platte vlak wisten te doorbreken. En daarmee de wereld wisten te veroveren vanwege de intimiteit die hun werk oproept.

In het schilderij *Binnenhuis met vrouwen bij een linnenkast*, gaat de blik van de huishoudsters vooraan naar de twee open staande deuren, het licht door het venster ernaast en de zonverlichte gevel aan de overzijde van de gracht. De trap naar boven, de schilderijen aan de muur en het perspectivisch verloop van de plavuizenvloer versterken de ruimte suggestie. Vanuit de donkere achterkamer in het schilderij *Moedertaak* werpt de sterk afgebakende lichtval door de geopende bovendeur een gouden gloed op het intieme binnenhuis tafereel. De goudglans waar een aantal noordelijke schilders uit de gouden eeuw ook zo beroemd om zijn geworden. De diepste donkere en lichte tonen ontmoeten elkaar in de donkere bedstee met de witten kussens erin.

In *Het straatje* plaatste Vermeer twee doorkijkjes niet achter, maar naast elkaar. Zo creëerde hij twee verschillende gezichtspunten. De blik dwaalt van de werkster achter in de steeg naar de handwerkende vrouw vooraan in de deuropening. Zijn ze zich bewust geweest van elkaars aanwezigheid? De verbinding tussen deze twee tafereelen wordt gevormd door de wit gepleisterde onderkant van de gevels, om subtiel uit te monden in het witte schort en mutsje van de vrouw in de deuropening. De deuropening en de gesloten poort naast de steeg vormen de grootste licht donker contrasten in het schilderij.

Dieptesuggestie kan op verschillende manieren worden bereikt. Zoals bij het droste-effect, waar de herhaling van de pleegzuster die een blikje droste vasthoudt met haar eigen beeltenis erop eindeloos lijkt door te gaan. Leonardo da Vinci (1452-1519) zei; 'Kunst leeft van beperkingen en gaat dood aan vrijheid.' Door de beperking van het aantal doorkijkjes in hun werk ogen de tafereelen van de Hooch en Vermeer zo intiem, wat ze ook aantrekkelijk maakt om naar te kijken. Hun werken worden niet voor niets tentoongesteld in de eregalerij van het Rijksmuseum.

Allen te zien in de Eregalerij van het Amsterdamse Rijks Museum:

- Johannes Vermeer, *Gezicht op huizen in Delft of Het straatje*, ca. 1658, 54,3 x 44 cm, olieverf op doek.
- Pieter de Hooch, *Moedertaak*, ca. 1658-1660, 52,5 x 61 cm, olieverf op doek.
- Pieter de Hooch, *Binnenhuis met vrouwen bij een linnenkast*, 1663, 70 x 75,5 cm, olieverf op doek.